

Development of Word Definition Skill in Children: A Review

Tahereh Sima Shirazi¹, Maryam Malekian^{2*}, Talieh Zarifian³, Mehdi Dastjerdi Kazemi⁴

1. Assistant Professor, Department of Speech Therapy, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran
2. Phd Student in Speech Therapy, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran
3. Assistant Professor, Department of Speech Therapy, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran
4. Assistant Professor, Department of Psychology, Allame Tabatabai University, Tehran, Iran

Received: 2017.July.26

Revised: 2017.August.31

Accepted: 2017. September.18

Abstract

Background and Aims: In linguistic studies, the word definition task is used for surveying organization of concepts in the mental lexicon. The aim of the present study was to review the literature related to the developmental processing of concepts and organization of them using word definition task.

Materials and methods: Published articles on the subject of the development of word's definition in children were surveyed using the following keywords: word definition, definitional skills, and children within the timeframe of 1965-2014. Databases of ScienceDirect, Springer, GoogleScholar, Elsevier, PubMed, ASHA, and related Iranian studies were used.

Conclusion: In the word definition task, the children were asked to define words. The answers expressed in this task are scored based on content and form. Age, literacy, and meta linguistic awareness are effective factors at presenting the best kind of definition. As the age increases, noun definitions are developed from functional and concrete responses into more abstract and conceptual responses, and also using superordinate terms increases. Increased use of super ordinate terms in definitions indicates that by increasing the age, concepts are organized into hierarchies of connections and superordinates have connection with subordinates.

Keywords: Development; Word Definition; Child

Cite this article as: Tahereh Sima Shirazi, Maryam Malekian, Talieh Zarifian, Mehdi Dastjerdi Kazemi. Development of Word Definition Skill in Children: A Review. J Rehab Med. 2018; 7(2): 277-284.

* **Corresponding Author:** Maryam Malekian. Department of Speech therapy, University of Social Welfare And Rehabilitation Sciences, Kodakyar Ave, Daneshjo Blvd., Evin, Tehran, Iran.
Email: m.malekian6789@yahoo.com

DOI: 10.22037/jrm.2018.110828.1558

رشد مهارت تعریف واژه در کودکان: یک مقاله مروری

طاهره سیما شیرازی^۱، مریم ملکیان^{۲*}، طلیعه ظریفیان^۳، مهدی دستجردی کاظمی^۴

۱. استادیار، گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران
۲. دانشجوی دکترای گفتاردرمانی، گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران
۳. استادیار، گروه گفتاردرمانی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، تهران، ایران
۴. استادیار، دانشکده روان شناسی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

* دریافت مقاله ۱۳۹۶/۰۵/۰۴   بازنگری مقاله ۱۳۹۶/۰۶/۰۹   پذیرش مقاله ۱۳۹۶/۰۶/۲۷ *

چکیده

مقدمه و اهداف

در مطالعات زبانی، جهت بررسی نحوه‌ی سازماندهی مفاهیم در واژگان ذهنی و نیز چگونگی رشد معنای کلمه از تکلیف تعریف واژه استفاده می‌شود. هدف از مطالعه حاضر، مرور نتایج تحقیقاتی است که روند رشد مفاهیم و سازماندهی آنها را با استفاده از تکلیف تعریف واژه بررسی کرده‌اند.

مواد و روش‌ها

با استفاده از کلیدواژه‌های Word Definition, Definitional Skills, Children مقالات منتشر شده در این مورد، در پایگاه‌های داده‌ای معتبر همچون Springer, Google Scholar, PubMed, ASHA Science Direct و بانک‌های اطلاعاتی داخل کشور در بازه زمانی سال‌های ۱۹۶۵ تا ۲۰۱۷ مورد بررسی قرار گرفت.

نتیجه‌گیری

در تکلیف تعریف واژه از کودک خواسته می‌شود واژه‌ای را تعریف کند. پاسخ‌هایی که در این تکلیف بیان می‌شود، بر اساس صورت و محتوا نمره‌دهی می‌شود. سن، آگاهی فرازبانی و داشتن سواد، عوامل مؤثر در ارائه بهترین نوع تعریف هستند. با افزایش سن، روند رشد تعریف اسامی از پاسخ‌های عینی و عملکردی به سمت پاسخ‌های انتزاعی‌تر و مفهومی‌تر پیش رفته و میزان استفاده از اصطلاحات سرطبقه‌ای افزایش می‌یابد. چنین گذاری نشان‌دهنده‌ی این است که با افزایش سن، مفاهیم به صورت سلسله مراتبی و شبکه‌ای از ارتباطات سازماندهی می‌شوند و سرطبقه با سطوح پایین‌تر ارتباط دارد.

واژه‌های کلیدی

رشد؛ تعریف واژه؛ کودک

نویسنده مسئول: مریم ملکیان، تهران، اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، گروه گفتاردرمانی
آدرس الکترونیکی: m.malekian6789@yahoo.com

مقدمه و اهداف

زبان به معنای استفاده‌ی نظام‌مند و قراردادی از صداها یا علائم یا نمادهای نوشتاری برای برقراری ارتباط است.^[۱] زبان دارای سه جزء ساخت، کاربرد و محتوا است. بخش محتوایی زبان، شامل اجزای معناشناختی است که شامل دانش مربوط به خزانه‌ی واژگان و دانش مربوط به اشیاء و اتفاقات می‌شود.^[۲] یکی از بخش‌های اصلی معناشناسی، واژگان ذهنی (Mental lexicon) است. دانش در مورد واژگان که در واژگان ذهنی وجود دارد را می‌توان شامل دانش واجی یعنی دانش فرد از صداها و کلمه، دانش دستوری که فرد می‌داند چگونه از این کلمه در ترکیب با کلمات دیگر استفاده کند و دانش مفهومی که شامل اطلاعات اصلی در مورد واژگان و در واقع تعریف آنها می‌شود، دانست.^[۳]

نظریه‌های مختلفی در زمینه‌ی نحوه‌ی سازماندهی معانی در واژگان ذهنی وجود دارد. این تئوری‌ها را می‌توان به دو دسته طبقه‌بندی کرد؛ تئوری‌هایی که معنای واژه را به صورت کلی می‌بینند و تئوری‌هایی که معنای هر واژه را قابل تفکیک به مجموعه‌ای از ویژگی‌های معنایی می‌دانند.^[۴] در دیدگاه اول اعتقاد بر این است که واژه به مجموعه‌ای از ویژگی‌های معنایی تقسیم نمی‌شود، بلکه ابتدا ارتباطات بین واژه‌ها شکل می‌گیرند، سپس هر واژه جایگاه خاصی را در شبکه معنایی پیدا می‌کند و معنای هر واژه با توجه به جایگاهش در شبکه معنایی فهمیده می‌شود. برای مثال، معنای واژه "زن" از جایگاه آن در شبکه معنایی و تضادی که با واژه‌ی "مرد" دارد، فهمیده می‌شود. در دیدگاه دوم یادگیری معنای واژه، نیازمند فهمیدن مختصه‌های معنایی تشکیل‌دهنده‌ی آن است و آن مختصه‌ها هستند که در شکل‌گیری ارتباطات معنایی دخیل هستند، مثلاً "زن" دارای سه مختصه انسان، بزرگسال و مؤنث بودن و "مرد" دارای سه مختصه انسان و بزرگسال بودن و مؤنث نبودن است و چون مختصه سوم یعنی مؤنث بودن بین این دو واژه مشترک نیست، این دو واژه با هم متفاوت هستند.^[۵]

Vygotsky رشد نظام‌دار معنای کلمه را مطرح کرده است، طبق نظر او، بعد از آنکه مصداق کلمه وضع پایداری پیدا می‌کند، معنای آن به رشد خود ادامه می‌دهد. برای مثال، واژه‌ی "سگ" در سنین مختلف مصداق ثابتی دارد، اما معنای آن در طی رشد تغییر می‌کند، از نظر کودکی خردسال، اگر سگی او را گاز گرفته باشد، سگ ممکن است حیوانی وحشتناک تلقی شود. در حالی که اگر در کنار این کودک همیشه سگی وجود داشته باشد و او به بازی کردن با آن خو گرفته باشد، سگ حیوانی کاملاً دوست‌داشتنی تلقی می‌شود. بنابر این در این مرحله، مضمون عاطفی معنای کلمه را تشکیل می‌دهد. در مرحله‌ی بعد، معنای کلمه خصلتی عینی و کاربردی پیدا می‌کند، به این معنا که کلمه‌ی "سگ" خاطره‌ای از تجربه‌ی مشخص را بر می‌انگیزد (برای مثال: سگی که غذا داده می‌شود و غیره)، اما با افزایش سن معنای کلمه وارد نظامی از تقابل‌های انتزاعی می‌شود، مثلاً سگ جانور است و گیاه نیست و غیره.^[۶] رشد در معنای کلمه و سایر جنبه‌های زبانی در طول سال‌های مدرسه هم ادامه می‌یابد.^[۷]

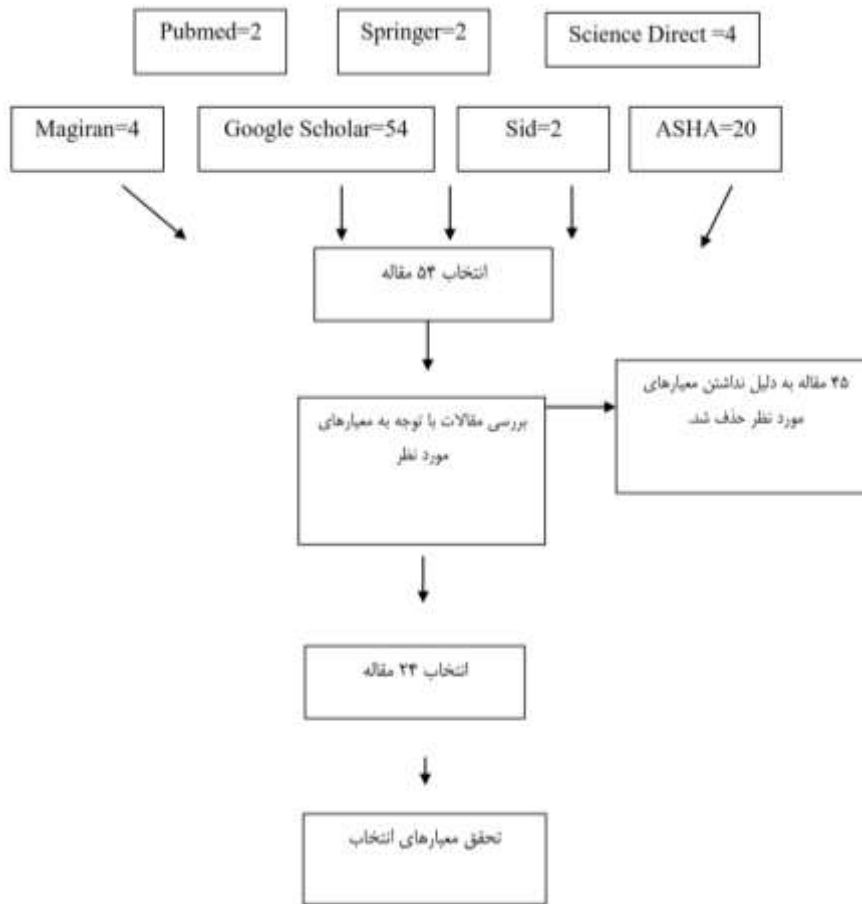
یکی از راه‌هایی که به فهم سازماندهی مفاهیم در واژگان ذهنی کمک می‌کند، استفاده از تکلیف تعریف واژه است.^[۸] همچنین برای بررسی روند رشد در معنای کلمه نیز می‌توان از تکلیف تعریف واژه استفاده کرد. در این تکلیف، آزمودنی باید برای واژه‌ای که از او پرسیده می‌شود، تعریفی ارائه دهد، برای مثال توضیح دهد، پرتقال چیست.^[۹]

سؤالی که در مقاله حاضر دنبال می‌شود، این است که مهارت تعریف واژه‌ی کودک در سنین مختلف چگونه رشد می‌کند و سطح پیچیدگی تعاریف در سنین مختلف چگونه است. مطالعات متعددی در زمینه‌ی مهارت تعریف واژه‌ی کودکان طبیعی در کشورها و زبان‌های مختلف صورت گرفته است و روند رشد این مهارت در آن زبان‌ها مشخص شده است.^[۱۰-۱۶] همچنین در زمینه‌ی سطح معناشناسی کودکان دارای اختلال گفتار و زبان نیز تحقیقات زیادی در کشورهای مختلف و از جمله در ایران صورت گرفته است.^[۱۷-۱۹] مطالعه حاضر، مروری بر مطالعات مربوط به رشد تعریف واژه در کودکان خواهد داشت تا بتوان دید جامعی نسبت به این موضوع پیدا کرد.

مواد و روش‌ها

کلیدواژه‌های Development, Children, Word Definition, Definitional Skills، انگلیسی و یا فارسی بودن اصل مقاله، دسترسی به متن کامل مقاله، تحقیقی و یا مروری بودن مقاله و اینکه در پژوهش‌ها از تکلیف تعریف واژه استفاده شده باشد، به عنوان معیارهای ورود مقالات در نظر گرفته شده و برای جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی همچون Springer، ScienceDirect، ASHA، Pubmed، Google Scholar، Elsevier و بانک‌های اطلاعاتی داخل کشور شامل Sid و Magiran بین سال‌های ۱۹۶۵ تا ۲۰۱۷ استفاده شد. مرتبط نبودن عنوان/خلاصه مقالات با معیارهای ورود به عنوان معیار خروج مطالعات در نظر گرفته شد. مقالاتی که روند رشد مهارت تعریف واژه را در زبان‌های مختلف و در طبقات واژگانی مختلف بررسی کرده بودند، به این مطالعه وارد شدند. (جدول ۱)

جدول ۱: فرآیند انتخاب مقالات برای بررسی

یافته ها

حاصل جست‌وجوی فوق، ۵۴ مقاله بود که بعد از مطالعه عنوان و خلاصه مقاله‌ها، از ۲۴ مورد از مرتبط‌ترین آنها برای نگارش مقاله حاضر استفاده گردید. تمامی مقالات مورد استفاده محتوی متن کامل بود.

تعریف واژه و انواع پاسخ‌ها

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که در تمامی تحقیقات صورت‌گرفته در زمینه تعریف واژه، ابتدا از کودک خواسته می‌شود که واژه‌هایی را تعریف کند و سپس پاسخ‌های کودک بر اساس دو بعد صورت (Form) و محتوا (Content) نمره‌دهی می‌شود. منظور از محتوا، اطلاعات معنایی است که در تعریف ارائه شده است و منظور از صورت این است که محتوای ارائه‌شده با چه ساخت نحوی بیان شده است. [۲۰، ۲۱]

شیوه‌های مختلفی برای نمره‌دهی وجود دارد، اما در اکثر تحقیقات، برای هر کدام از دو بعد، بر اساس روند رشد، طبقاتی طراحی می‌شود و به هر طبقه نمره‌ای تعلق می‌گیرد. [۲۲-۲۴] برای مثال Johnson و Marinellie در سال ۲۰۰۲ برای بعد محتوا، طبقاتی را طراحی کردند که شامل پاسخ خطا، عملکردی، عینی، تداعی، تشبیهی، مترادف، مقوله کلی، مقوله اختصاصی، ترکیبی نوع اول و ترکیبی نوع دوم می‌باشد. [۹]

پاسخ خطا زمانی است که پاسخ ناصحیح ارائه شود یا از اشاره استفاده شود. برای مثال در تعریف واژه "سیب" بیان شود: «سیبه دیگه». پاسخ عملکردی زمانی است که عملکرد آن مفهوم بیان شود، مثلاً در تعریف واژه سیب بیان شود: «می خوریمش». پاسخ عینی زمانی است که ویژگی‌های ظاهری مثل شکل، رنگ و غیره بیان شود، مثلاً در تعریف واژه "سیب" بیان شود: «گرده». پاسخ تداعی، زمانی است که در تعریف واژه کلمه‌ای که با آن تداعی می‌شود را بیان کند. مثلاً در تعریف واژه "سیب"، به «پرتقال» اشاره کند. در پاسخ تشبیهی از تشابه در تعریف واژه استفاده می‌شود، مثلاً در تعریف واژه "سیب" بیان شود، "مثل پرتقاله". در پاسخ مترادف، در تعریف واژه کلمه‌ی مترادف بیان می‌شود: مثلاً در تعریف کاغذ گفته می‌شود "برگه". در پاسخ مقوله کلی، طبقه کلی واژه بیان می‌شود، مثلاً در تعریف واژه "سیب" بیان می‌شود "خوراکیه". در پاسخ مقوله‌ی اختصاصی به طبقه اختصاصی واژه اشاره می‌شود، مثلاً در تعریف واژه "سیب" بیان شود: "میوه است. پاسخ ترکیبی نوع اول، هر ترکیبی از مقوله کلی با یک یا تعدادی از تعاریف عملکردی، عینی، تشبیهی، تداعی است. مثلاً در

تعریف واژه "سیب" بیان شود: "خوراکیه‌ای که می‌خوریمش". پاسخ ترکیبی نوع دوم، بیان طبقه خاص یا مترادف واژه‌ی مورد نظر به همراه حداقل یکی از تعاریف عملکردی، عینی، تشبیهی و غیره است، مثلاً در تعریف واژه‌ی "سیب" بیان شود: "میوه‌ای است که می‌خوریم".

طبقات طراحی شده برای بعد صورت شامل پاسخ غیرکلامی، تک‌کلمه، جمله، صورت بینابینی، صورت ارسطویی نسبی، صورت ارسطویی کامل می‌باشد.

پاسخ غیرکلامی یعنی کودک از اشاره استفاده کند، برای مثال در تعریف *مداد* "حالت نوشتن" را نشان دهد. در پاسخ به صورت تک‌کلمه، آزمودنی فقط با استفاده از یک کلمه پاسخ می‌دهد، مثلاً در تعریف "سیب" می‌گوید: "می‌خوریم". در پاسخ به صورت بند، عبارت و جملات ساده، آزمودنی برای مثال در تعریف "سیب" می‌گوید: "ما / اونو می‌خوریم". پاسخ صورت بینابینی، استفاده از واژه چیزی همراه با یک عبارت است، مثلاً در تعریف "سیب" بگوید: "چیزی که ما می‌خوریمش". در تعریف ارسطویی نسبی، از واژه‌ی یک جور یا یک نوع به همراه مقوله‌ی اختصاصی استفاده می‌شود، مثلاً آزمودنی در تعریف "سیب" می‌گوید: "یک جور میوه است".^[۲۵] صورت کامل تعریف ارسطویی که بهترین نوع تعریف است، شامل سه مشخصه‌ی اصلی *Y*، *Z*، *X* می‌باشد. *X* به واژه‌ای که باید تعریف شود اشاره دارد (برای مثال: سیب) و *Y*، سرطبقه آن واژه است (برای واژه سیب: میوه) و *Z*، ویژگی‌هایی است که امکان تشخیص آن مفهوم خاص را می‌دهد (برای واژه سیب: گرد و قرمز است). بنابراین ساختار تعریف ارسطویی به این صورت است: یک *X* یک *Y* است که *Z*.^[۲۶] (برای مثال: "سیب میوه‌ای که گرد و قرمز").

بر اساس اینکه تعریف کودک در کدام طبقه پاسخ قرار بگیرد، نمره مربوطه را دریافت می‌کند. برای مثال کودکی که در تعریف واژه "سیب" بگوید: "چیزی که می‌خوریمش و گرده". در این سیستم طبقه‌بندی، از نظر محتوایی پاسخ ترکیبی نوع اول و از نظر صورت، پاسخ صورت بینابینی را ارائه کرده است.^[۹]

پیش‌نیازهای تعریف واژه

برای اینکه فرد بتواند تعریف مناسبی ارائه دهد، از سویی باید دانش واژگانی داشته باشد و از سوی دیگر باید به زبان، مستقل از توانایی‌های درکی و تولیدی‌اش فکر کند تا بتواند اطلاعات مفید و مرتبط برای ارائه‌ی یک تعریف خوب را بیرون بکشد.^[۹] پس می‌توان گفت: تکلیف تعریف واژه شاهی از روند رشد و اکتساب واژگان و توانایی‌های زبانی بافت زوده^۱ است.^[۲۷] منظور از دانش واژگانی این است که فرد واژگان درکی و بیانی کافی داشته باشد؛ به این معنا که در مورد نام طبقات، صفات برای توصیف آن واژه (مثلاً فرد در توصیف لیمو بتواند بگوید "زرد و ترش است") و شکل نحوی مناسب برای انتقال اطلاعات معنایش دانش کافی داشته باشد.^[۱۶]

برای ارائه‌ی یک تعریف خوب، فرد درگیر عملیات فرازبانی پیچیده‌ای می‌شود که باید بتواند محتوای معنایی که در ذهن دارد را با صورت مناسب نحوی بیان کند.^[۱۵، ۲۳] یادگیری یکپارچه کردن صورت و محتوا روند ساده‌ای نیست و نیازمند آموزش رسمی و مدرسه است. دانش - آموزان به تدریج با استفاده از سخنان معلمان و متن کتاب‌ها، تعریف هنجاری را که دارای محتوا و ساختار صحیح باشد، می‌آموزند.^[۱۷] بین موفقیت تحصیلی و بهبود مهارت تعریف واژه، ارتباط دوطرفه وجود دارد؛ به این معنا که کودک معنای واژه‌های زیادی را به واسطه خواندن یاد می‌گیرد و از طرف دیگر برای درک واژگان و درک خواندن هم از تعریف واژه استفاده می‌کند. رسیدن به مهارت تعریف واژه مناسب، علاوه بر تحصیل در مدرسه با تجارب زبانی و آموزشی و فرهنگی قبلی کودک هم مرتبط است.^[۲۸]

تعریف واژه در طبقات واژگانی مختلف

اسامی به صورت طبقات واژگانی بازنمایی می‌شوند و دارای سلسله مراتبی از ارتباطات سرطبقات^۲ و زیرطبقات^۳ با یکدیگر هستند.^[۲۹] برای مثال برای اسامی، طبقات میوه، حیوان، اندام بدن، مکان، پوشاک و غیره وجود دارد و در هر طبقه بین سرطبقه که همان نام طبقه است و زیرطبقات که در زیر آن قرار می‌گیرند و شامل مواردی می‌شوند که در آن طبقه می‌گنجد، ارتباط وجود دارد، مثلاً بین میوه (سرطبقه) و سیب و پرتقال (زیرطبقه) ارتباط وجود دارد و سیب و پرتقال و غیره هم شمول^۴ یکدیگر هستند؛ به این معنا که هر دو به طبقه میوه تعلق دارند. رسیدن به چنین سیستم مفهومی که به صورت سلسله مراتبی سازمان‌دهی شده، نشان‌دهنده‌ی تغییرشناختی اساسی است که به دنبال آن، به تدریج استفاده از اصطلاحات طبقه‌ای در تعاریف کودک افزایش می‌یابد.^[۳۰] به طور کلی روند رشد تعریف برای اسامی به گونه‌ای است که با افزایش سن، تعاریف ارائه شده برای اسامی، از پاسخ‌های عینی و عملکردی به سمت پاسخ‌های انتزاعی‌تر و مفهومی‌تر

^۱ Decontextualized

^۲ Superordinate

^۳ Subordinate

^۴ cohyponym

پیش می‌رود.^[۳۱] منظور از انتزاعی این است که کودک نام طبقه‌ی واژه‌ی مورد سؤال را در تعریف بیان می‌کند. صفات به صورت سلسله مراتبی سازمان‌دهی نشده‌اند، بلکه بر اساس رابطه معنایی تضاد و ترادف در واژگان ذهنی ذخیره شده‌اند. در تعریف صفات از واژه‌های مترادف و متضاد استفاده می‌شود، مثلاً در تعریف واژه‌ی "لذت‌بخش"، خوشایند بیان می‌شود.^[۱۵] در افعال نیز رابطه سلسله مراتبی وجود ندارد. علت‌های مختلفی برای نبود رابطه سلسله مراتبی در افعال وجود دارد، از جمله اینکه افعال مصداق‌های کمتر روشنی دارند و به آسانی نمی‌توانند طبقه‌بندی شوند و اصطلاحات سرطبقه‌ای برای افعال نسبت به اسامی کمتر واضح هستند، مثلاً کاملاً مشخص است که "سیب" یک میوه است، اما برای فعلی مثل "پریدن" سرطبقه چندان واضحی وجود ندارد.^[۱۶] در تعریف افعال، برخی تعاریف شامل سرطبقه و عبارت توصیفی می‌باشند، مثلاً برای فعل "رشد کردن" بیان می‌شود که چیزی کم‌کم بزرگ شود و در برخی تعاریف، آن عمل توصیف می‌شود. برای مثال در تعریف واژه "خواندن" این پاسخ ارائه می‌شود، نگاه کنی به واژه‌ها و معنایشان را بفهمی. تعریفی که شامل توصیف افعال شود، تعریف سطح بالا محسوب می‌شود و توصیف افعال با تعریف ارسطویی کامل برای اسامی برابر به نظر می‌رسد.^[۲۶]

روند رشد تعریف واژه در زبان‌های مختلف

مطالعات متعددی در زمینه تعریف واژه کودکان طبیعی در زبان‌های مختلف صورت گرفته و روند رشد تعریف واژه در آن زبان‌ها مشخص شده است. تحقیق Al-Issa یکی از اولین تحقیقاتی است که در زمینه تعریف واژه صورت گرفته است. در این پژوهش از ۲۰۱ نفر از کودکان سنین ۵ تا ۱۰ ساله خواسته شد که ۳۰ واژه آشنا را تعریف کنند. پاسخ‌های کودک به صورت عملکردی و توصیفی و طبقه‌ای طبقه‌بندی شد. نتایج نشان داد که در سن ۵ سالگی ۷۲ درصد از پاسخ‌های کودک عملکردی است، ۲۱ درصد از پاسخ‌ها توصیفی است، و ۷ درصد از پاسخ‌ها طبقه‌ای است. در سن ۱۰ سالگی ۲۸ درصد از پاسخ‌ها عملکردی است، ۱۱ درصد از پاسخ‌ها توصیفی است و ۶۱ درصد از پاسخ‌ها طبقه‌ای است. این نتایج نشان می‌دهد که کودکان با افزایش سن به سمت تعاریف رسمی حرکت می‌کنند.^[۱۰]

Kikas در مقاله‌ای مروری در سال ۱۹۹۳ مطرح می‌کند که مطالعات زیادی رشد تعریف واژه را در کودکان بررسی کرده‌اند و در تمامی این تحقیقات از کودکانی که در سن ۴ سالگی یا بالاتر بودند، خواسته شده تا واژه‌های آشنا را تعریف کنند. او مطرح کرده که در تمامی تحقیقات، بین تعریف‌های ارائه‌شده در سنین مختلف، تفاوت‌های کیفی وجود داشته که این تفاوت‌ها به تفکر مفهومی نسبت داده می‌شود. کودکان کم‌سن‌تر از تعریف‌های توصیفی و عملکردی، تکرار، اشاره و غیره استفاده می‌کنند، در حالی که کودکان سن ۹ سال و بالاتر، تعاریف انتزاعی‌تری ارائه می‌دهند.^[۱۲]

در تحقیق Benelli و همکاران در سال ۲۰۰۶، ارتباط بین توانایی تعریف واژه و سطح آگاهی فرازبانی^۵ را در ۲۸۰ کودک ایتالیایی (در رده‌های سنی ۵-۱۱ ساله) و دو گروه چهل نفری از افراد بزرگسال (که دارای تحصیلات بالا و پایین بودند) بررسی کردند. در این تحقیق از تکلیف تعریف واژه‌ای که دارای ۲۴ واژه از طبقات مختلف اسم، فعل و صفت بود، استفاده گردید. واژگان این تکلیف، هم عینی و هم انتزاعی بودند. برای بررسی آگاهی فرازبانی نیز از تکلیفی استفاده شد که شش جنبه مختلف آگاهی فرازبانی را می‌سنجید. نتایج نشان داد که با افزایش سن و سطح تحصیلات، در هر دو تکلیف عملکرد بهتری دیده می‌شود و توانایی فرازبانی و سطح تحصیلات در ایجاد تعریف‌های خوب ساختاریافته نقش مهمی دارند.^[۲۰]

Gavriilidou (۲۰۰۸) رشد تعریف اسامی را در پیش‌دستانی‌های یونانی بررسی کرد. نتایج تحقیق نشان داد که تعریف‌ها با افزایش سن، از پاسخ‌های عینی و عملکردی به سمت پاسخ‌های مفهومی و انتزاعی‌تر پیش می‌روند.^[۱۱] To و همکاران (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای تعریف واژه گویندگان چینی از سن ۴/۱۰ تا ۱۲/۰۱ ساله را بررسی کردند. نتایج نشان داد که با افزایش سن، استفاده از مشخصات اصلی از جمله نام طبقه که باعث ایجاد تعریف‌های رسمی می‌شود، افزایش می‌یابد.^[۱۶]

ملکیان و همکاران (۲۰۱۳) در مطالعه‌ای تعریف اسامی کودکان ۴،۵-۷ سال فارسی‌زبان را بررسی کردند. نتایج نشان داد که با افزایش سن، میانگین امتیاز جنبه محتوایی ($p=0/001$) و جنبه ساختاری ($p=0/002$) افزایش معناداری پیدا کرد.^[۱۳] مطلوبی و همکاران (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای تعریف اسامی کودکان ۷-۱۲ سال فارسی‌زبان را بررسی کردند. با افزایش سن میانگین امتیاز جنبه محتوایی و ساختاری افزایش معناداری پیدا کرد ($p<0,01$) و نتایج هر دو پژوهش نشان داد که با افزایش سن در جنبه محتوایی پاسخ‌ها به سمت تعاریف ترکیبی نوع دوم پیش رفتند و از نظر ساختاری پاسخ بند و عبارت و جمله ساده، بینابینی و ارسطویی کامل بیشترین پاسخ‌های این دو رده سنی بوده است.^[۱۴]

تاثیر نوع و فراوانی واژه بر چگونگی تعریف آن

Anglin Skwarchuk به بررسی تغییرات رشدی که در تعریف واژه کودک با توجه به طبقه واژگانی رخ می‌دهد، پرداختند. کودکان

^۵ Metalinguistics Awareness

کلاس‌های اول، سوم و پنجم، واژه‌هایی از سه طبقه‌ی اسم و فعل و صفت را تعریف کردند. نتایج تحقیق نشان داد که با افزایش سن، میزان استفاده از طبقه بالا می‌رود و در مقایسه با صفات و افعال، در تمامی کلاس‌ها، درصد بیش‌تری از بیان طبقه برای اسم به کار می‌رود؛ در نتیجه به نظر می‌رسد سازمان‌دهی مفاهیم در واژگان ذهنی برای انواع مختلف واژه‌ها متفاوت است.^[۳۳،۳۲]

Chan و Marinellie به بررسی اثر بسامد واژه روی تعریف‌ها پرداختند، از دانش‌آموزان کلاس ۴، ۷، ۱۰ و دانشجویان خواسته شد تا تعریف‌های خود را برای اسامی و افعال دارای بسامد بالا و پایین بنویسند. نتایج نشان داد که استفاده از اصطلاحات طبقه‌ای در تعریف واژه‌های با بسامد بالا بیش‌تر مشاهده می‌شود و بالعکس، پاسخ‌های مقوله‌ی کلی در واژه‌های دارای بسامد پایین مشاهده می‌شود.^[۳۳]

در مطالعه‌ای McGhee و Bidlack از ۱۲۰ نفر در رده‌های سنی ۱۰، ۱۴ و ۱۸ ساله خواستند که هر کدام، شش واژه‌ی عینی و شش واژه‌ی انتزاعی را تعریف کنند. نتایج نشان داد که تفاوت‌های برجسته‌ای در تعریف اسامی عینی و انتزاعی وجود دارد. در تعریف اسامی عینی به طبقه‌ی آن اسم اشاره می‌شد، اما اسامی انتزاعی که مصداق مشخص بیرونی ندارند، تا سن ۱۸ سالگی با طبقه‌شان تعریف نشدند. روند رشد تعریف اسامی انتزاعی مشابه روند رشد تعریف اسامی عینی است، اما توانایی تعریف اسامی انتزاعی یک مهارت فرازبانی است که دیر کسب می‌شود و رشد می‌کند.^[۳۴]

نتیجه‌گیری

نتایج مرور حاضر نشان می‌دهد که مهارت تعریف واژه از ۴ سالگی قابل ارزیابی است که جنبه اصلی آگاهی فرازبانی که همان فهمیدن زبان به عنوان زبان است؛ یعنی اینکه کودک زبان را سیستمی نمادین و قراردادی و ابزاری برای انتقال اطلاعات درباره‌ی جهان بداند از این سن شروع به رشد می‌کند.^[۳۵] از دیگر پیش‌نیازهای ارائه‌ی تعریف رسمی، رسیدن به سیستم مفهومی است که به صورت سلسله‌مراتبی سازمان‌دهی شده باشد که حدود هفت سالگی رخ می‌دهد.^[۳۶] با ورود به مدرسه کودکان صورت رسمی تعریف را تمرین می‌کنند. بنابر این با افزایش سن و بهبود آگاهی فرازبانی و همچنین با تمرین بر صورت ارسطویی در مدرسه، درصد ارائه‌ی تعریف‌های خطا، عینی و عملکردی کاهش می‌یابد و در مقابل میزان استفاده از پاسخ ارسطویی که شامل نام طبقه می‌شود، افزایش می‌یابد.^[۳۷] و این روند رشد در سال‌های مدرسه نیز ادامه می‌یابد. روند رشد این مهارت برای طبقات واژگانی مختلف متفاوت است، اما به نظر می‌رسد با توجه به نتایج تحقیقات در زمینه‌ی تعریف واژه‌ها در زبان‌های مختلف، روند رشد این مهارت در زبان‌های مختلف حداقل برای اسامی عینی مشابه هم است.

تشکر و قدردانی

مقاله حاضر از پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی گفتاردرمانی مریم ملکیان به راهنمایی استاد طاهره سیما شیرازی و به عنوان طرح تحقیقاتی شماره‌ی ۱۱۱۷ دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی مصوب و تأمین اعتبار شده است؛ لذا از این معاونت نیز کمال قدردانی و تشکر را داریم.

منابع

- Hoff E. Language development. 4th ed. [e book]. USA: Wadsworth Publishing Company; 2009. Available at: URL: <http://www.CengageBrain.com>; p.4-8.
- Paul R. Language disorders from infancy through adolescence: Assessment & intervention. 5th ed. USA: Mosby Incorporated; 2007. P.4
- Astell AJ, Harley TA. Accessing semantic knowledge in dementia: evidence from a word definition task. *Brain Lang.* 2002;82(3):312-26.
- Gaskell G. *Oxford handbook of psycholinguistics.* USA: Oxford University Press; 2007. P.198-202.
- Murphy ML. Semantic relations and the lexicon. [ebook]. USA: Cambridge University Press; 2003. Available at: URL: <http://catdir.loc.gov/pdf/p.13>.
- Luria AR. Language and cognition [H.GHasemzadeh, trans]. Tehran: Arjmand Press; 1996. P.116-123.
- Marinellie SA JC. Adjective definitions and the influence of word frequency. *J Speech Lang Hear Res.* 2003;46(5):1061.
- Dockrell JE MD, George R, Ralli A. Beyond naming patterns in children with WFDs-definitions for nouns and verbs. *J Neurolinguistics.* 2003;16(2):191-211.
- Marinellie SA, Johnson CJ. Definitional skill in school-age children with specific language impairment. *J Commun Disord.* 2002;35(3):241-59.
- Al-Issa I. The development of word definition in children. *J Genet Psychol.* 1969;114(1):25-8.
- Gavriilidou Z. The development of word definitions in Greek preschoolers [Internet]. Democritus University of Thrace. 2008. Available at: URL: <http://www.ling.ohio-state.edu/icgl/proceedings/9-Gavriilidou-Kedited-88.pdf>; 5-8.
- Kikas E. The development of word definitions in children. *J Russ East Eur Psychol.* 1993;31(2):40-54.
- Malekian M, Shirazi TS, Zarifian T, Rezasoltani P. Review and comparison of content growth in word definition of Persian speaking children with 4.5 to 7.5 years of age. *Audiol.* 2014;23(4):21-30.

14. Matloubi S, Zarifian T, Shirazi TS, Bakhshi E. Word Definitional Skills in School age Persian Speaking Children: A Developmental Study on Form. *Iran Rehab J.* 2015;13(3).
15. Johnson CJ, Anglin JM. Qualitative developments in the content and form of children's definitions. *J Speech Hear Res.* 1995;38(3):612.
16. To CKS, Stokes S, Man Y, T'sou B. An analysis of noun definition in Cantonese. *Lang Speech.* 2013;56(1):105-24.
17. Gutierrez-Cleflen VF, DeCurtis L. Word definition skills in Spanish-speaking children with language impairment. *Commun Disord Q.* 1999;21(1):23-31.
18. Shin MJ, Lee HR. Flexible Word Definition of School-Aged Children with Specific Language Impairment. *Commun Sciences Disord.* 2016;21(1):111-20.
19. Mohammadi M, Nilipoor R, Shirazi TS, Rahgozar M. Semantic differences of definitional skills between persian speaking children with specific language impairment and normal language developing children. *J Rehab.* 2011;12(2):48-55.
20. Benelli B, Belacchi C, Gini G, Lucangeli D. To define means to say what you know about things': The development of definitional skills as metalinguistic acquisition. *J Child Lang.* 2006;33(1):71.
21. Chau, Ching Sh, Water. The development of concrete noun and abstract noun definition [Undergraduate Thesis]. Pokfulam :The University of Hong Kong; 2001: 25-30
22. Chan Y-L, Marinellie SA. Definitions of idioms in preadolescents, adolescents, and adults. *J Psycholinguistic Res.* 2008;37(1):1-20.
23. Snow CE, Cancino H, De Temple J, Schley S. Giving formal definitions: A linguistic or metalinguistic skill. *Language processing in bilingual children.* 1991.P.90-112.
24. Snow CE. The development of definitional skill. *J Child Lang.* 1990;17(3):697-710.
25. Marinellie SA JC. Definitional skill in school-age children with specific language impairment. *J commun disord.* 2002;35(3):59-241.
26. Johnson CJ AJ. Qualitative developments in the content and form of children's definitions. *J Speech Lang Hear Res.* 1995;38(3):612.
27. Rowe ML, editor *Decontextualized Language Input and Preschoolers' Vocabulary Development.* Seminars in speech and language; 2013: Thieme.
28. Marschark M, Convertino C, McEvoy C, Masteller A. Organization and use of the mental lexicon by deaf and hearing individuals. *American annals of the deaf.* 2004;149(1):51-61.
29. Belacchi C, Benelli B. (submitted) Ambergris is not a precious fossil: the development of definitional skills. *Deve Psychol.* 2005:5-10.
30. Walker SJ. Cognitive, Linguistic, and Social Aspects of Adults' Noun Definitions. *J psycholinguist res.* 2001;30(2):147-61.
31. Marinellie SA, Johnson CJ. Nouns and verbs: A comparison of definitional style. *J psycholinguist res.* 2004;33(3):217-35.
32. Skwarchuk S-L, Anglin JM. Expression of superordinates in children's word definitions. *J Educ Psychol.* 1997;89(2):298.
33. Marinellie SA, Chan Y-L. The effect of word frequency on noun and verb definitions: A developmental study. *J Speech, Lang Hear Res.* 2006;49(5):1001-21.
34. McGhee-Bidlack B. The development of noun definitions: A metalinguistic analysis. *J Child Lang.* 1991;18(02):417-34.
35. Doherty M, Perner J. Metalinguistic awareness and theory of mind: Just two words for the same thing? *J Cogn Dev.* 1998;13(3):279-305.
36. Marinellie SA, Johnson CJ. Adjective definitions and the influence of word frequency. *J Speech, Lang Hear Res.* 2003;46(5).
37. Benelli B, Arcuri L, Marchesini G. Cognitive and linguistic factors in the development of word definitions. *J Child Lang.* 1988;15(3):619-35.